

# DIDAKTIKA ČESKÉHO JAZYKA

OKRUHY PRO DOMÁCÍ PŘÍPRAVU S OSNOVOU A STUDIJNÍMI ZDROJI

## 12. TVAROSLOVÍ NA 1. STUPNI ZŠ

- Definice termínu „Slovní druhy“.
- Konkrétní výuková témata zařazená do 1. a 2. období ZŠ.
- Konkrétní problémy související s výukou tohoto učiva a strategie jejich řešení.
- [https://didaktikamj.upol.cz/index.php/studijni\\_materialy?id=304](https://didaktikamj.upol.cz/index.php/studijni_materialy?id=304) (prezentace Slovní druhy na 1. stupni ZŠ)
- Dokument Tvarosloví-orientační přehled učiva (v Teamsech)

### Slovní druhy

- Slova můžeme rozdělit do skupin podle toho, jaké skutečnosti označují
- Těmto skupinám se říká **slovní druhy**
- v češtině máme 10 slovních druhů

## SLOVNÍ DRUHY

### 1. Podstatná jména

Vyjadřují **NÁZVY** osob, zvířat a věcí, vlastností, dějů a vztahů.

Ukazujeme na ně TEN, TA, TO, TI, TY, TA.

### 2. Přídavná jména

Vyjadřují **VLASTNOSTI** osob, zvířat a věcí, vlastností, dějů a vztahů.

Ptáme se na ně JAKÝ? KTERÝ? ČÍ?

### 3. Zájmena

**ZASTUPUJÍ** jména nebo na ně **UKAZUJÍ**.

### 4. Číslovky

Mají **ČÍSELNÝ VÝZNAM**.

Ptáme se na ně KOLIK?, KOLIKÁTÝ?...

### 5. Slovesa

Vyjadřují **ČINNOST**, nebo **DĚJ**.

Ptáme se na ně CO DĚLÁ?

### 6. Příslovce

Vyjadřují bližší **OKOLNOSTI** dějů (místo, čas, způsob...)

Ptáme se na ně KDE? KAM? KDY? JAK?

### 7. Předložky

Stojí před jmény, pomáhají **URČIT PÁD**.

### 8. Spojky

**SPOJUJÍ** slova nebo věty.

### 9. Částice

**UVOZUJÍ** věty **PŘACÍ**.

### 10. Cítoslovce

Vyjadřují **ZVUKY**, **CITY**...

### Slova ohebná – neohebná

- **slova ohebná** – mohou měnit svůj tvar. Skloňují se, nebo se časují
- **slova neohebná** – nemohou měnit svůj tvar. Nemůžeme je skloňovat ani časovat

## TVAROSLOVÍ

Návrh rozdělení konkrétního učiva z oblasti tvarosloví do jednotlivých ročníků.  
Uvedené ročníky jsou však pouze orientační, závazné výstupy pro jednotlivá období jsou nastaveny v RVP ZV.

### 1. OBDOBÍ

#### 2. ročník

##### SLOVNÍ DRUHY

- úvodní seznámení se slovními druhy (nářzy slovních druhů, logika třídění slov)
- vyození **PODSTATNÝCH JMEN**, **SLOVES** a **SPOJEK/PŘEDLOŽEK** (obvykle jednoho z nich)

#### 3. ročník

##### SLOVNÍ DRUHY

- vyození všech slovních druhů, prohloubení znalosti **PODSTATNÝCH JMEN** a **SLOVES**
- **SLOVA OHEBNÁ** a **NEOHEBNÁ**

##### PODSTATNÁ JMÉNA

- praktické seznámení s podstatnými jmény abstraktními
- jména obecná a vlastní
- vyození mluvnických kategorií (**ROD**, **ČÍSLO**, **PÁD**, příp. **ŽIVOTNOST**)

##### SLOVESA

- vyození mluvnických kategorií (**OSOBA**, **ČÍSLO**, **ČAS**)
- slovesné tvary (jednoduchý/složený, určitý/neurčitý-neurčítek)
- zvratná slovesa

##### ČÁSTI SLOVA, PŘÍBUZNOST

- rozlišení **KOŘENĚ**, **PŘÍPON** (v jednoduchých příkladech slov bez alternací v kořeni)
- vyládávání **SLOV PŘÍBUZNÝCH** na základě významové blízkosti a společného kořene (jen jednoduché příklady bez alternací v kořeni)

#### RVP ZV 2023:

ČJL-3-2-03 *porovnáá a třídí slova podle zobecněného významu – děj, věc, okolnost, vlastnost*

ČJL-3-2-04 *rozlišuje slovní druhy v základním tvaru*

ČJL-3-2-05 *užívá v mluveném projevu správné gramatické tvary podstatných jmen, přídavných jmen a sloves*

### 2. OBDOBÍ

#### 4. ročník

##### PODSTATNÁ JMÉNA

- vyození mluvnické kategorie **ŽIVOTNOSTI** (pokud neproběhlo ve 3. ročníku) a **VZORŮ**
- přiřazování podstatných jmen ke všem vzorům
- skloňování podstatných jmen podle vzorů (obvykle bez vzorů *předseda* a *soudce*)

##### SLOVESA

- vyození mluvnické kategorie **ZPŮSOBU**
- časování sloves ve způsobu oznamovacím

##### ČÁSTI SLOVA, PŘÍBUZNOST

- rozlišení **KOŘENĚ**, **ČÁSTI PŘEDPONOVÉ** a **PŘÍPONOVÉ**, oddělení **KONCOVKY**

#### 5. ročník

##### SLOVNÍ DRUHY

- používání mluvnicky správných tvarů ohebných slov

##### PODSTATNÁ JMÉNA

- skloňování podstatných jmen podle všech vzorů

##### SLOVESA

- vyození mluvnické kategorie **ZPŮSOBU** (pokud neproběhlo ve 4. ročníku)
- časování sloves ve způsobu podmiňovacím a rozkazovacím

##### PŘÍDAVNÁ JMÉNA

- třídění do **DRUHŮ** podle **VZORŮ**

##### ČÍSLOVKY

- třídění do **DRUHŮ** podle významu a určitosti

##### ZÁJMENA

- třídění do **DRUHŮ** podle funkce

##### ČÁSTI SLOVA, PŘÍBUZNOST

- seznámení s některými alternacemi hlásek v kořeni slov

#### RVP ZV 2023:

ČJL-5-2-02 *rozlišuje ve slově kořen, část příponovou, předponovou a koncovku*

ČJL-5-2-03 *určuje slovní druhy plnovýznamových slov a využívá je v gramaticky správných tvarech ve svém mluveném projevu*